

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ГРОМАДСЬКА СПІЛКА «ХАРКІВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ КОНСОРЦІУМ»
КЗ «ХАРКІВСЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ»
КВНЗ «ХАРКІВСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ»
ХАРКІВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«НАРОДНА УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ»
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені Г. С. СКОВОРОДИ

Освіта збереже Україну!

Матеріали І Всеукраїнських Прокопенківських читань

(10 червня 2022 року)

м. Харків

Головний редактор:

БОЙЧУК Юрій – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, ректор ХНПУ імені Г. С. Сковороди.

Редакційна колегія:

АСТАХОВА Катерина – доктор історичних наук, професор, ректор Харківського гуманітарного університету «Народна українська академія»;

БЄЛОВА Людмила – доктор соціологічних наук, професор, директор ННІ «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, президент громадської спілки «Харківський університетський консорціум»;

БАШКІР Ольга – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки, голова РМУ ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

БЕРЕЖНА Світлана – доктор філософських наук, професор, проректор з наукової, інноваційної і міжнародної діяльності ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

ГОЛОБОРОДЬКО Костянтин – доктор філологічних наук, професор, декан українського мовно-літературного факультету імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

ДОВЖЕНКО Тетяна – доктор педагогічних наук, професор, декан факультету початкового навчання ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

ЛУК'ЯНОВА Лариса – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, директор Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України;

ПОКРОСВА Любов – кандидат педагогічних наук, доцент, ректор КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»;

ПОНОМАРЬОВА Галина – доктор педагогічних наук, професор, ректор КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»;

ПОНОМАРЬОВА Наталія – доктор педагогічних наук, професор, декан фізико-математичного факультету ХНПУ імені Г. С. Сковороди ;

ЦАПКО Алла – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

ЧЕРНІКОВА Інна – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії України ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

ШАПОВАЛОВА Олена – начальник редакційно-видавничого відділу ХНПУ імені Г. С. Сковороди.

Затверджено редакційно-видавничою радою

*Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
(протокол № 6 від 15 червня 2022 року)*

Освіта збереже Україну! : матеріали I Всеукраїнських Прокопенківських читань, Харків, 10 черв. 2022 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди ; [редкол.: Ю. Д. Бойчук (голов. ред.) та ін.]. – Харків, 2022. – 399 с.

У збірнику відображено тези I Всеукраїнських Прокопенківських читань, присвячених ушануванню пам'яті доктора педагогічних наук, професора, академіка Національної академії педагогічних наук України, заслуженого працівника народної освіти України, Почесного громадянина м. Харкова Прокопенка Івана Федоровича. Він містить роздуми і спогади, пов'язані з постаттю великого педагога сучасності, його думками про націєтворчу місію Вчителя, роль педагогічних університетів як унікальних освітньо-виховних і культурно-духовних центрів підготовки вчителів.

Матеріали стануть у пригоді науковцям, учителям, докторантам, аспірантам, викладачам закладів вищої освіти, практичним працівникам у галузі освіти.

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПЕДАГОГІЧНОГО ПЕРСОНАЛУ ЗАКЛАДІВ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ Калюжна Т. Г.	145
МЕНТАЛЬНІ РИСИ ХАРАКТЕРУ ЯК БАЗИС СТІЙКОСТІ ОСВІТЯН Кін О.М., Жванія Т.В.	149
УДОСКОНАЛЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ МУЗЕЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ Комісова Т.Є., Коваленко Л.П.	152
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВИКЛАДАННЯ ПОНЯТТЯ «ЛАНДШАФТНЕ РІЗНОМАНІТТЯ» НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ Коптєва Т.С.	157
FEATURES MENTALITY AND METHODS OF EDUCATION Suzanna Mykolaivna Kots, Vitaliy Pavlovich Kots	161
ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ: СУЧАСНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ Коченгіна М.В.	169
ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ-ПАТРІОТА В КОНТЕКСТІ МОВНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ Купіна І.О.	176
ФІЛОСОФСЬКІ КОНЦЕПТИ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ У СВІТОГЛЯДНІЙ СИСТЕМІ ІВАНА ПРОКОПЕНКА Левченко Н. М.	179
АКТУАЛЬНІСТЬ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ Лугова М.С.	186
МУЗИЧНА ОСВІТА В УКРАЇНІ ТА КИТАЇ: НАПРЯМИ РОЗВИТКУ Лі Хайцзюань	191
САМООСВІТА ЯК ЗАПОРУКА ЖИТТЄВОГО УСПІХУ Майстриук І.С.	194
ІНТЕГРОВАНЕ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ В НУШ: СВІТОГЛЯДНИЙ І МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТИ Маленко О.О., Муслієнко О.В.	197
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ: НОВІ ПРІОРИТЕТИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ Малихіна О.Є.	203
ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ ВИКЛАДАЧА ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ЗАКЛАДІ ФАХОВОЇ ОСВІТИ Малярєва А.А.	207

ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ-ПАТРІОТА В КОНТЕКСТІ МОВНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Купіна І.О.

кандидат філологічних наук, доцент

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

м. Харків, Україна, e-mail: irinaregbyf@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.6916413>

Мовне питання в Україні завжди було предметом гострих полемік та певних політичних маніпулювань. Між тим у країні давно напрацьовано серйозну законодавчу базу щодо мовної політики [1].

Дослідженню проблематики мовної політики приділено увагу в наукових розвідках Т. Ковальнової, І. Лопушинського, Ю. Макарець, Н. Щур та інших. Науковці зазначають, що створено всі необхідні умови для засвоєння української мови як державної, її розвитку й поширення. Водночас підтримки заслуговують мови всіх національних меншин, що проживають на теренах України. На цьому тлі дивними видаються положення Закону [3] 2019 року про надання певних преференцій англійській мові. На нашу думку, тільки одна державна мова є запорукою єдності нації.

Реалії сьогодення доводять, що зусилля педагогічної спільноти мають бути спрямовані на формування українських світоглядних позицій кожного учасника освітнього процесу. Тривалий час мова навчання закладів освіти всіх рівнів визначалася не відповідно до основних засад мовної політики України, а на підставі політичних рішень, регіональних особливостей, бюрократичних приписів від влади. За радянської доби школа з українською мовою навчання у великих містах, особливо на сході нашої країни, була швидше винятком, ніж нормою. Унаслідок чого багато громадян не володіли державною мовою й позиціонували себе як «радянські люди», що призвело до трагічних подій.

У контексті зазначеного вище важливого значення набуває саме патріотичний складник професійної підготовки майбутнього вчителя, про що акцентовано й у місії нашого університету. Цього року було затверджено

заходи щодо національно-патріотичного виховання дітей та молоді, де визначено основні напрями [2]. Патріотичне виховання має стати основою освітнього процесу в педагогічних закладах, оскільки розвиватиметься на якісно нових рівнях у подальшій роботі. У процесі навчання майбутні вчителі мають залучатися до проведення всіх державних свят, які ототожнюються з ідеями державності – День Конституції, День Незалежності України, День Соборності України, День захисників і захисниць України.

Мовний компонент має стати провідним у процесі національно-патріотичного виховання, особливо сьогодні, коли студенти мало комунікують, мають обмежену практику усного монологу, знижену критичність до власних помилок у мовленні, а відтак і в мовленні своїх учнів. Варто посилити риторичний аспект професійної підготовки, обов'язково внести мовленнєвий складник до всіх педагогічних практик. Належна увага має приділятися вивченню календарної обрядовості, оскільки такий «неписаний» народний календар є основою для вивчення традицій і звичаїв, вірувань і релігійних свят нашого народу. Важливо, щоб учитель, який прийде працювати до школи, розумівся на особливостях національної символіки, народного вбрання, приписах щодо того, що й коли буде доречним. Чудово, коли вчителі стають засновниками художніх самодіяльних колективів і знаються на тематиці й періодах виконання колядок, щедрівок, веснянок, купальських і жнивварських пісень. Фактично кожна школа здатна організувати музей чи музейну експозицію, присвячену історії рідного краю, його ремеслам. Шкільна спільнота має змогу організувати потужну краєзнавчу роботу за різними напрямками: вивчення топоніміки, збирання фольклору, укладання місцевих мап із зазначенням ґрунтів, природних копалин, водоймищ, збереження історичних пам'яток.

Патріотичне виховання майбутнього вчителя не обмежується вивченням і збереженням нашої культурної самобутності. Ідеї останнього в контексті мовної політики значно глибші: ми маємо усвідомлювати відповідальність за репрезентацію національних позицій у світі на основах

гуманізму, толерантності, ціннісних засад розвитку людства, що підтвердить прагнення нашого суспільства доєднатися до європейської та світової культури й розвиватися як її повноправний представник.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мовне законодавство і мовна політика: Україна, Європа, світ : зб. наук.пр. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2019. 688 с.

2. Про внесення зміни до наказу Міністерства освіти і науки України від 06 червня 2022 року № 527 : наказ Міністерства освіти і науки України 23.06.2022 р. від № 586. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-vnesennya-zmini-do-nakazu-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini-vid-06-cheravnja-2022-roku-527>

(дата звернення: 29.06.2022).

3. Про забезпечення функціонування української мови як державної : Закон України 05.04.2019 р. № 2704-VIII. Дата оновлення: 07.05.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text> (дата звернення: 29.06.2022).